

รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ

Model of Law Enforcement of Government-Run Autonomy University Officials

รพีพรรณ วงศ์ศิริเดช (Rapeepun Vongsiridej)¹

ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ (Sarunya Lertputtarak)²

บรรพต วิรุณราช (Banpot Wiroonrath)³

ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ (Piyawan Siripraseotsin)⁴

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ

Ph.D., Candidate, Doctor of Philosophy Program in Public Enterprise Management

²ผศ.ดร., ³รศ.ดร., ⁴ดร., ประจำวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof., Dr., Assoc. Prof. Dr., Dr., Graduate School of Commerce, Burapha University

E-mail: rapeepun.publiclaw@gmail.com

Received: 26 December 2017

Revised: 29 March 2018

Accepted: 23 April 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 6 คน เลือกเฉพาะเจาะจงที่ห้องหรือกำลังห้องคดีกับมหาวิทยาลัยในกำกับ

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการใช้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง คดีอาญา)

รูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจในท้องที่หรือกองบังคับการปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง

รูปแบบที่ 3 ร้องเรียนศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

รูปแบบที่ 4 ร้องเรียนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ร้องเรียนคณะกรรมการอุดมศึกษา ร้องกระทรวงศึกษาธิการ ฟ้องศาลปกครอง

รูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์)

คำสำคัญ: รูปแบบการใช้กฎหมาย, ร้องเรียน, มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

Abstract

The purposes of this study were to investigate the effectiveness of model, process and practice of law and regulation of government-run autonomous university officials and to study their desirable law practice model. The study was qualitative research using delphi technique and in-depth interview. The sample was purposively selected from a panel of 20 legal experts and in-depth interviews were conducted to 6 university officials selected purposively from the university officials who brought charge or were bringing charge against the university.

The research found that when university officials had a problem with the management team, there were five effective and efficient models to make a complaint.

Model 1: Make a complaint to the Board of the University and then file a lawsuit with the Administrative Court or the Court of Justice. (Civil cases, criminal cases)

Model 2: Make a complaint to the local police or the Crime Division and the complaint is sent to the Corruption Prevention and Fighting Commission in the public sector, the National Counter Corruption Commission, the Office of the Auditor General to file a lawsuit to the Criminal Court for fraud and misconduct, or the Court of Justice or the Administrative Court.

Model 3: make a complaint to the Center of Justice or the National Peace Corps, and then file a lawsuit to the Administrative Court or the Court of Justice or the Criminal Court for fraud and misconduct.

Model 4: make a complaint to Civil Service Commission in Higher Education Institutions, or Ministry of Education, or make a lawsuit to Administrative Court

Model 5: Make a complaint to rights and Liberties Protection Department Office, Ministry of Justice or Department of Administrative Litigation for negotiating before the lawsuit (reconciliation process)

Keywords: Model of Law Enforcement, Complaint, Government-Run Autonomous

บทนำ

การใช้กฎหมาย การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อยุติข้อพิพาท เป็นเครื่องมือในการสร้างความ เป็นธรรมความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างหนึ่งตามหลักการปกครองด้วย “หลักนิติรัฐ” การยอมรับนับถือกฎหมาย (มานิตย์ จุมปา, 2545) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในหลักธรรมาภิบาลการบริหารที่ดี (Good Governance) โดยกลไกการบริหารจัดการองค์กร (ถวิลวดี บุรีกุลวดี, 2559) การป้องกันแก้ไขข้อพิพาททำให้เกิดขึ้นถือว่าจำเป็นและสำคัญยิ่งกว่า การแก้ไขด้วยช่องทางฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมของบุคลากร ในปัจจุบันได้มีการฟ้องร้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย กรณีการกระทำทางปกครอง คำสั่งทางปกครอง นิติกรรมทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2560) กล่าวว่าในบางเรื่องฟ้องศาลปกครอง และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือเงินจากมหาวิทยาลัย เป็นคดีแพ่ง ละเมิด หรือบางเรื่องเป็นการฟ้องร้องให้ลงโทษจำคุกผู้บริหาร ที่เรียกว่าเป็นคดีอาญา หรือ บางเรื่องเป็นการร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทางวินัย เช่น ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก (ฤทัย หงส์สิริ, 2537) กล่าวได้ว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจะต้องรู้ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยแล้วก็จำเป็นต้องรู้กฎหมาย ซึ่งเป็นกติกาอีกส่วนหนึ่งที่จำเป็นในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย เนื่องจากหากทำผิดกฎหมายหรือกติกาอาจเป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา หรือวินัยได้ ซึ่งในความผิดแต่ละอย่างก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามความในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานในกำกับของรัฐและโดยนัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ควบคู่กับความรับผิดชอบที่จะดำเนินการกิจอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2540) ปัญหาด้านกลไก การตรวจสอบการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) สอดคล้องกับการใช้อำนาจปกครองบริหารงานภายในที่ทีมบริหารกับสภามหาวิทยาลัยเกือบจะเป็นเครือข่ายเดียวกัน ทำให้เกิดการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปิดหลักสูตรพิเศษที่ไม่มีคุณภาพ กลไกการตรวจสอบ เกิดปัญหาขัดแย้งและประเด็นข้อพิพาทระหว่างฝ่ายบริหารผู้ใช้อำนาจปกครองและบุคลากร ผู้ที่อยู่ในบังคับต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม พบว่าปัญหาความขัดแย้งและประเด็นพิพาทระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครองกับคณาจารย์ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการสนับสนุนหรือแม้แต่ฝ่ายบริหารด้วยกันก็มีการฟ้องร้องคดีกันเอง โดยที่การฟ้องร้องคดีทางปกครอง เมื่อย้อนกลับไปดูสถิติการฟ้องร้องคดีทางปกครองของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2559 สถิติการฟ้องคดีปกครองทั่วประเทศประมาณ 104,673 คดี (หัสสุณี วิจิตวิริยกุล, ไพโรจน์ มินต์น และวชิระ ขอบแตง, 2558) ยังมีคดีปกครองอีกประเภทหนึ่งที่มีผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเป็นจำนวนมาก (อำพล เจริญชีวินทร์, 2546) อธิบายว่า จำเป็น

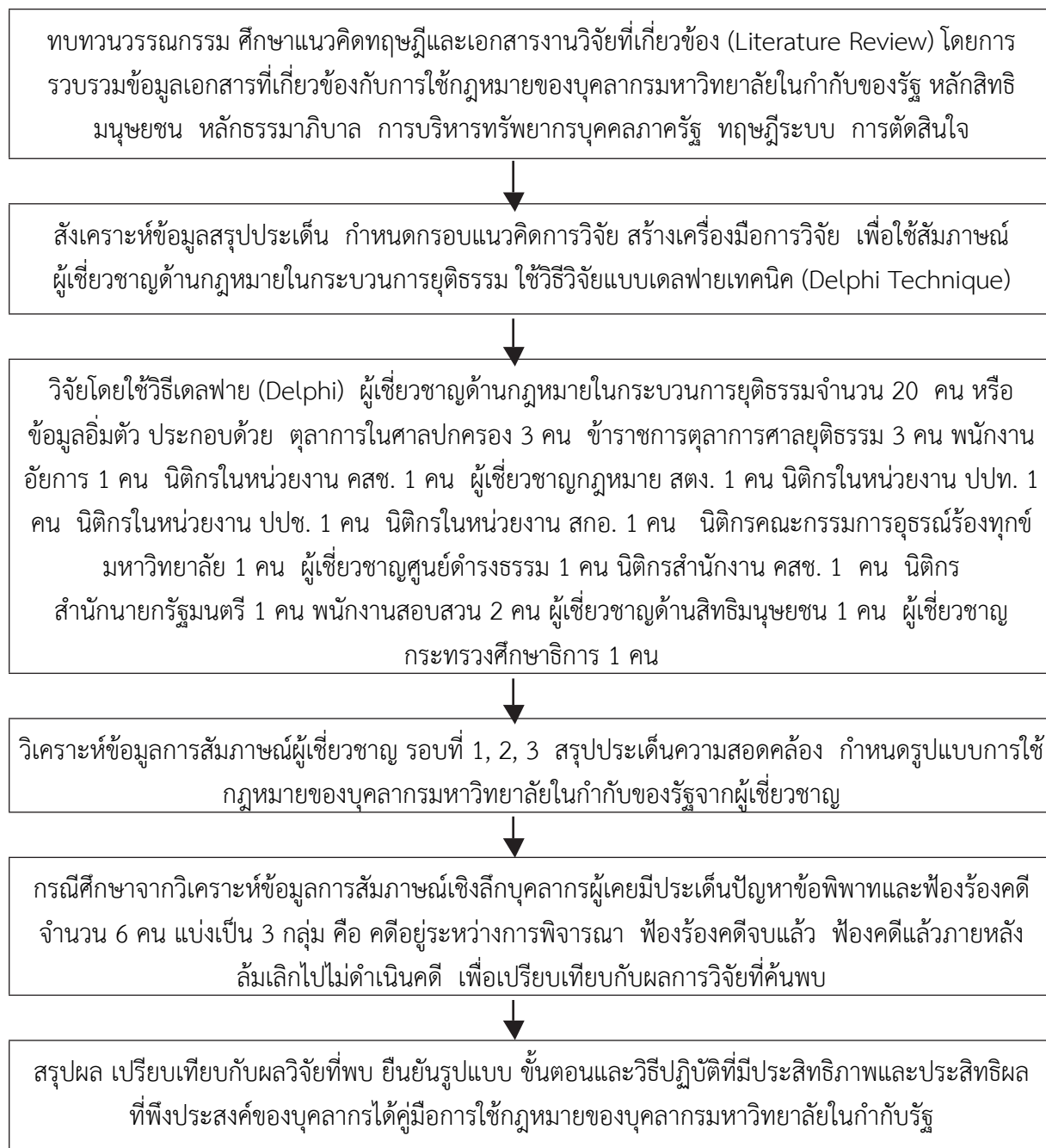
ต้องได้รับการเยียวยาความเดือดร้อนอย่างทัน่วงทีเช่นเดียวกันคือ คดีที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และความผิดทางวินัย หากพิจารณาจากสถิติคดีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้น ตันนับตั้งแต่เปิดทำการจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2556 พบว่า คดีในกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 16,320 คดี คิดเป็นร้อยละ 23.17 ของคดีรับเข้าจำแนกตามประเภทเรื่องที่ฟ้องศาลปกครอง โดยปัญหาการจัดระเบียบ ธรรมนูญบริหารเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทในมหาวิทยาลัย จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สุดเพื่อให้มหาวิทยาลัย สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมาย มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 ที่มีอำนาจทางนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ จึงเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาและจัดระเบียบธรรมนูญบริหารของสถาบันการศึกษาหลาย แห่งโดยการออกคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 39/2559 เรื่อง การจัดระเบียบ และแก้ไขปัญหารธรรมนูญบริหารในสถาบันอุดมศึกษา เป็นหลักฐานที่ชี้ชัดถึงปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อจัดการปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งภายในของมหาวิทยาลัย การใช้กฎหมายเพื่อการเข้าถึงความ ยุติธรรม ตั้งแต่ปฐมเหตุจนมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองและศาลอื่น ๆ มีรูปแบบการใช้กฎหมายอย่างไร ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และรูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของ บุคลากร มีอย่างไร

ใช้อย่างไร เมื่อใด จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรค กระบวนการกลั่นกรอง การใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนด ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ไปละเมิดสิทธิ ของบุคคลทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนเสียหายจนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ระบบการเข้าถึง ความยุติธรรมภายในมหาวิทยาลัย ระบบกลไกการตรวจสอบแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย ระบบการพิทักษ์คุ้มครอง การบริหารทรัพยากรบุคคลโดยใช้กลไกของธรรมนูญ เพื่อลดปัญหาข้อพิพาท โดยให้การฟ้องร้องคดีเป็นวิธีการหรือทางเลือกสุดท้ายที่บุคลากรจะเลือกปฏิบัติ โดยจะต้องทำการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้งภายในและภายนอกที่ถูกต้องเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง การร้องเรียน การอุทธรณ์ร้องทุกข์หรือการเรียกร้องความยุติธรรมทางศาลปกครอง และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน อันเป็นต้นเหตุข้อพิพาทร่วมกันอย่างสมานฉันท์ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างการรับรู้และเกิดความเข้าใจอันดี เกิดการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทุกภาคส่วนในองค์กรเพื่อคงไว้ซึ่งสถาบันการศึกษา อันทรงเกียรติและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อศึกษารูปแบบ การใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

กรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ คือ การที่บุคลากรได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จากการใช้อำนาจหน้าที่ทางปกครองจากหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา และยื่นเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ไม่ว่าจะมิใช่กรณีหรือไม่มีกรณีก็ตาม เสนอเรื่องราวบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือการใช้สิทธิร้องเรียน/ ร้องทุกข์ (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี, 2544 หน้า 5-16) ได้ให้ความหมายเรื่องสิทธิทางกฎหมายปกครองการใช้สิทธิร้องทุกข์ร้องเรียนเบื้องต้น ผู้ร้องขอให้มหาวิทยาลัยพิจารณาทบทวนคำสั่งหรือการกระทำทางปกครองหรือสัญญาทางปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์ หรือลายลักษณ์อักษร (หนังสือ) หรืออื่นใดที่มหาวิทยาลัยได้รับจากหน่วยงานหรือส่วนกลางโดยเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือได้ (พ.ร.บ. คณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522) หรือสามารถประสานให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในพื้นที่ดำเนินการต่อไปได้กระบวนการในการร้องทุกข์เบื้องต้นที่สามารถดำเนินการได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542) โดยผูกโต้แย้งสิทธิจากการใช้อำนาจตามกฎหมายในบริหารงานของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยและผู้ร้องขอให้มหาวิทยาลัยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือช่วยเหลือ (กมลชัย รัตนสากววงศ์, 2545) การร้องทุกข์ กระทำได้ต่อเมื่อกรณีเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เลือกลงปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติหรือกรณีอื่น ๆ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2559, หน้า 10) เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหรือคำสั่งหรือกระทำการอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือมีลักษณะเป็นการสร้างชั้นตอนโดยไม่จำเป็น สร้างภาระให้เกิดสมควรหรือใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) หรือการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) หรือการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่นหรือกรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ไม่ว่าจะมิใช่กรณีหรือไม่มีกรณีก็ตาม เสนอเรื่องราวบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลืออันเนื่องจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีค่าบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล

ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542) กรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ (มานิตย์ จุมปา, 2549) การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้เมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวนั้นมาก่อนแล้ว และได้มีคำสั่งตามกฎหมายหรือมีได้มีคำสั่งภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด (สุขสมัย สุทธิคดี, 2550) ในการอธิบายให้เกิดความเข้าใจขั้นตอนทางกฎหมายนำทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีการทำงานที่เรียกว่าทฤษฎีระบบ Feagin and Bell (1990, pp. 53-54) ได้ให้ทฤษฎีการทำงานที่เรียกว่าทฤษฎีระบบโดยสามารถสรุปและเขียนได้ดังนี้ Input + Process + Output โดย Input หมายถึง ปัจจัยนำเข้างบประมาณคน วัสดุอุปกรณ์ เวลา Process หมายถึง การทำงานเป็นขั้น ๆ แบบต่อเนื่องไปเป็นขั้น ๆ Output หมายถึง เป้าหมายที่การดำเนินงานนั้นคาดหวังไว้ ตั้งเป้าไว้ แต่ต่อมามีการประยุกต์โดยเติม Outcome ต่อจาก Output เป็นเพราะสภาพการแข่งขันเพิ่มขึ้น การทำงานจึงต้องกระทำให้ได้ผลจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแต่ได้ทำ ได้แก่ Input + Process + Output + Outcome โดยหากนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในเรื่องการดำเนินการเข้าถึงกฎหมาย อาจนำมาใช้ได้ดังนี้ เมื่อรู้ว่าตนเองในฐานะบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้รับความไม่เป็นธรรมจากฝ่ายบริหาร จนเป็นเหตุให้เกิดการลิดรอนสิทธิอย่างร้ายแรง บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับอาจดำเนินการ ดังนี้ Input จะต้องพิจารณาวางงบประมาณในการดำเนินการ เช่น ว่าจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คนในที่นี้คือ เพื่อน ๆ ที่ถูกกระทำเหมือนกันหรือไม่ เท่าใด จะร่วมกันดำเนินคดีหรือไม่ และจะใช้ทนายที่เข้าใจเรื่องของมหาวิทยาลัยในกำกับอย่างไร ช่วงจังหวะที่จะต้องฟ้อง จะเกินการยื่นฟ้องจะล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และจะต้องให้อยู่ในช่วงเวลา สำหรับวัสดุอุปกรณ์ในที่นี้คือข้อบังคับ พระราชบัญญัติ และหลักฐานพยานบุคคล เอกสารจะต้องจัดเตรียมเพื่อให้ทนายความได้ศึกษาให้ละเอียด ในเรื่องของ Process กระบวนการ ขั้นตอน เมื่อมีปัญหาจะเรียกร้องสิทธิคืนจะต้องเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ หรือการเรียกร้องในการฟ้องคดีก็ต้องกระทำเป็นขั้นเป็นตอนไม่ข้ามขั้น และ Output เป็นผลผลิต คือสิ่งที่ได้เป็นผลออกมาหลังจากดำเนินกระบวนการ Outcome คือ ผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้กลับมาหรือได้รับความยุติธรรมหรือได้สิทธิคืน

และเมื่อนำทฤษฎีระบบ (System Theory) มาจัดทำให้ตรงกับกรอบการเข้าถึงความยุติธรรมที่จะนำสิทธิคืนกลับมา สามารถเขียน แสดงการใช้กฎหมายเข้าถึงความยุติธรรมตามกรอบของทฤษฎีระบบ Input + Process + Output + Outcome ช่วยอธิบายการใช้กฎหมาย จำนวน 13 ช่องทางจากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

- (1) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย (2) ฟ้องศาลปกครอง (3) ฟ้องศาลยุติธรรม (แพ่ง อาญา) (4) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (5) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (6) ร้องเรียนต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (7) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (8) ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา (9) ร้องเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ (10) ร้องเรียนต่อคณะรักษาความสงบ

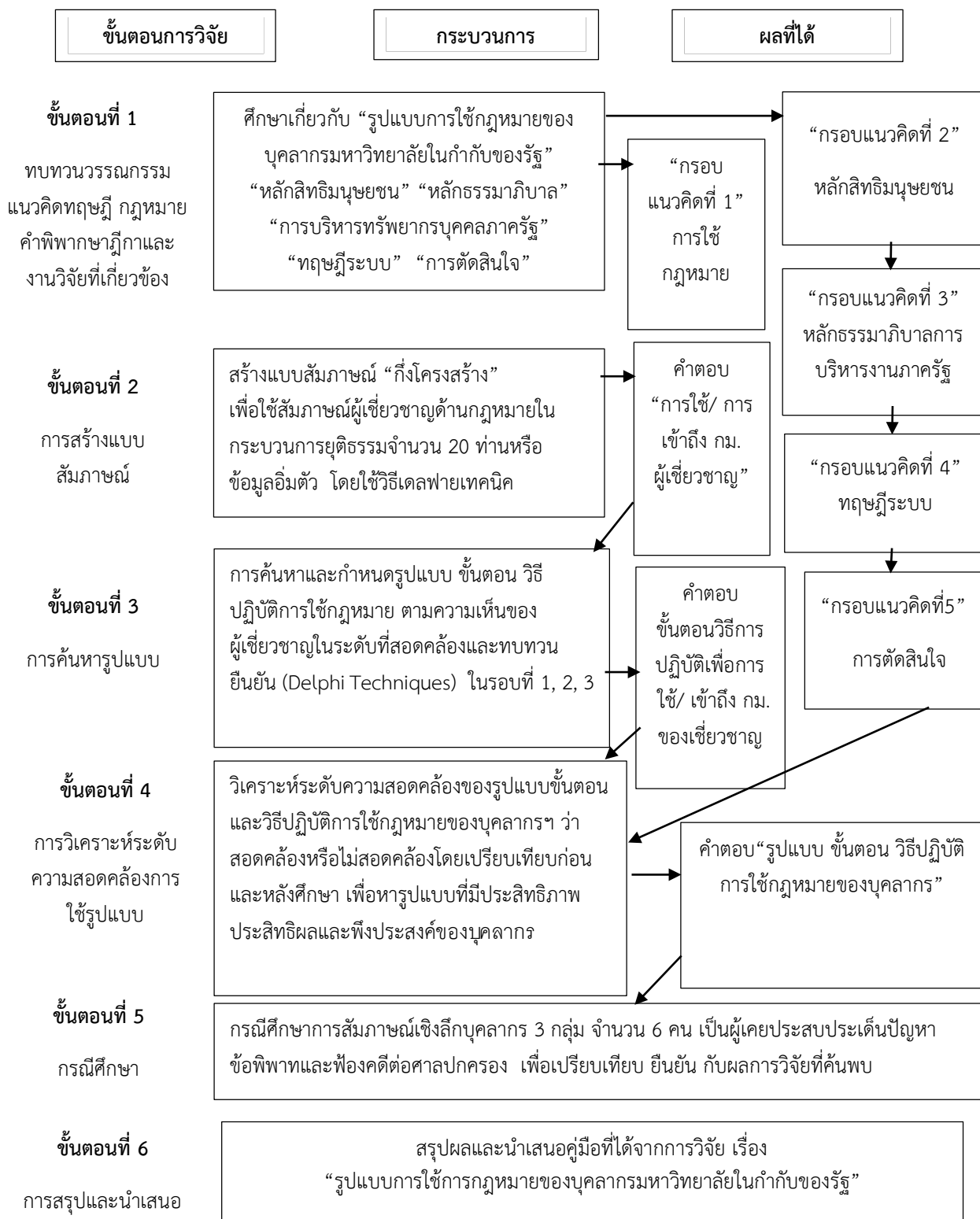

เรียบบร้อยแห่งชาติ (11) แจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือกองบังคับปราบปราม (12) ร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรม (13) ร้องเรียนต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง

โดยการเขียนสรุปขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรม ในลักษณะดังต่อไปนี้

การเข้าถึงความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ที่ต้องการ
ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย	ควรจะต้องมีคนให้คำปรึกษา เช่น นักกฎหมายหรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องด้วยตนเองได้จัดเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะร้องทุกข์ คำสั่งระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	เขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความผิดและหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนคำขอที่ต้องการให้บังคับพร้อมพยานหลักฐานข้ออ้างอิงของกฎหมายลงชื่อและที่อยู่พร้อมเบอร์โทรศัพท์ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งลงโทษทางวินัย	เมื่อรับเรื่องภายในระยะเวลา 90 วัน คณะกรรมการต้องพิจารณาเสร็จสิ้น จะแจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและหน่วยงานให้ดำเนินการ กรณีผู้ร้องไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือภายใน 1 ปีแล้วแต่กรณี	ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายโดยอาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบหรือสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย

สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยทั้ง 6 ขั้นตอน (Flow chart)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตกาล โดยใช้การวิจัยวิธีเทคนิค Delphi เพื่อค้นหาการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อศึกษารูปแบบขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และพึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยมีการวิจัยทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม การศึกษาหลักการทฤษฎี แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครอง แนวคำพิพากษาศาลฎีกาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และสรุปดังนี้ (1) รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (2) หลักสิทธิมนุษยชน (3) หลักธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยในกำกับ (4) การบริหารทรัพยากรภาครัฐ (5) ทฤษฎีระบบ (6) การตัดสินใจ (7) ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย (8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และจริยธรรมของเครื่องมือการวิจัย (Ethics) โดยใช้เทคนิค Delphi ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 20 ท่าน หรือข้อมูลอ้อมตัว เกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากร ขั้นตอนการยื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ภายในหน่วยงานบังคับบัญชา, คณะกรรมการอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, พนักงานสอบสวน ศูนย์ดำรงธรรม ปปท. ปปช. สตง. คสช. กพอ. สกอ.ศธ. ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะหรือแก้ไขเพิ่มเติมได้อย่างอิสระในรอบที่ 1 เพื่อนำมาสรุปเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาแบบสอบถามรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาและกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิค Delphi ในรอบที่ 2 โดยต้องได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมในระดับที่สอดคล้องกัน คือ ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตั้งแต่ 1.50 ลงไป หรือต้องสามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงไม่ได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ระดับของรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ได้รับจากการใช้เทคนิคเดลฟาย ขั้นตอนที่ 3 เพื่อยืนยันผลมีความสอดคล้องกับการเลือกใช้กฎหมายของบุคลากรในปัจจุบัน ที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเข้าถึงความยุติธรรม หรือไม่สอดคล้องกับรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรที่ได้จาก

ผลวิจัยที่ค้นพบ สรุปรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ขั้นตอนที่ 5 กรณีศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากร 3 กลุ่ม จำนวน 6 คน คือ ผู้เคยมีประเด็นปัญหาข้อพิพาทและฟ้องคดีต่อศาลปกครองเรื่องที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล เรื่องที่การฟ้องร้องคดีจบแล้ว และเรื่องที่เคยดำเนินการฟ้องคดีแล้วภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการต่อไป เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ค้นพบ

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลและนำเสนอคู่มือที่ได้จากผลการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” พร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 6 คน เลือกเฉพาะเจาะจงที่ฟ้องหรือกำลังฟ้องคดีกับมหาวิทยาลัยในกำกับ

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการใช้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ร้องเรียนต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง คดีอาญา)

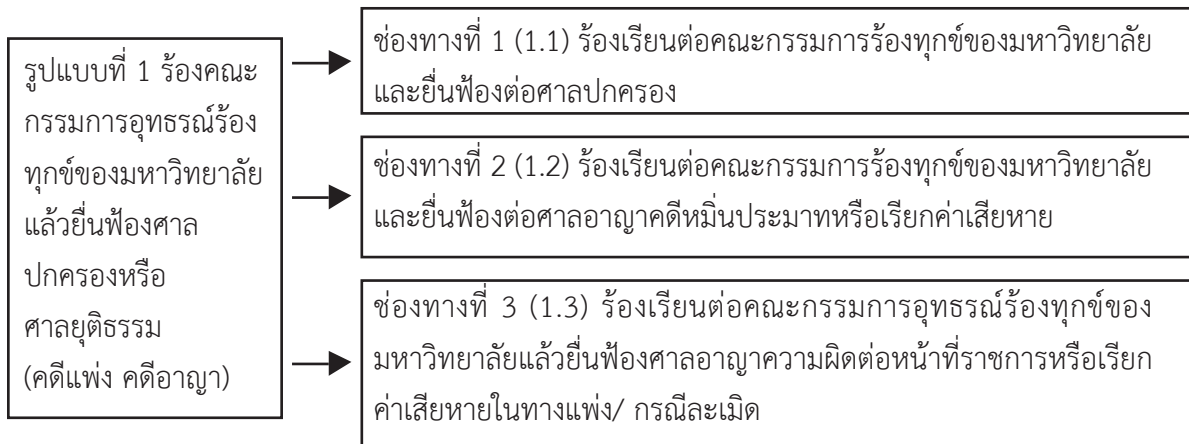
รูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือกองบังคับการปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง

รูปแบบที่ 3 ร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องเรียนต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

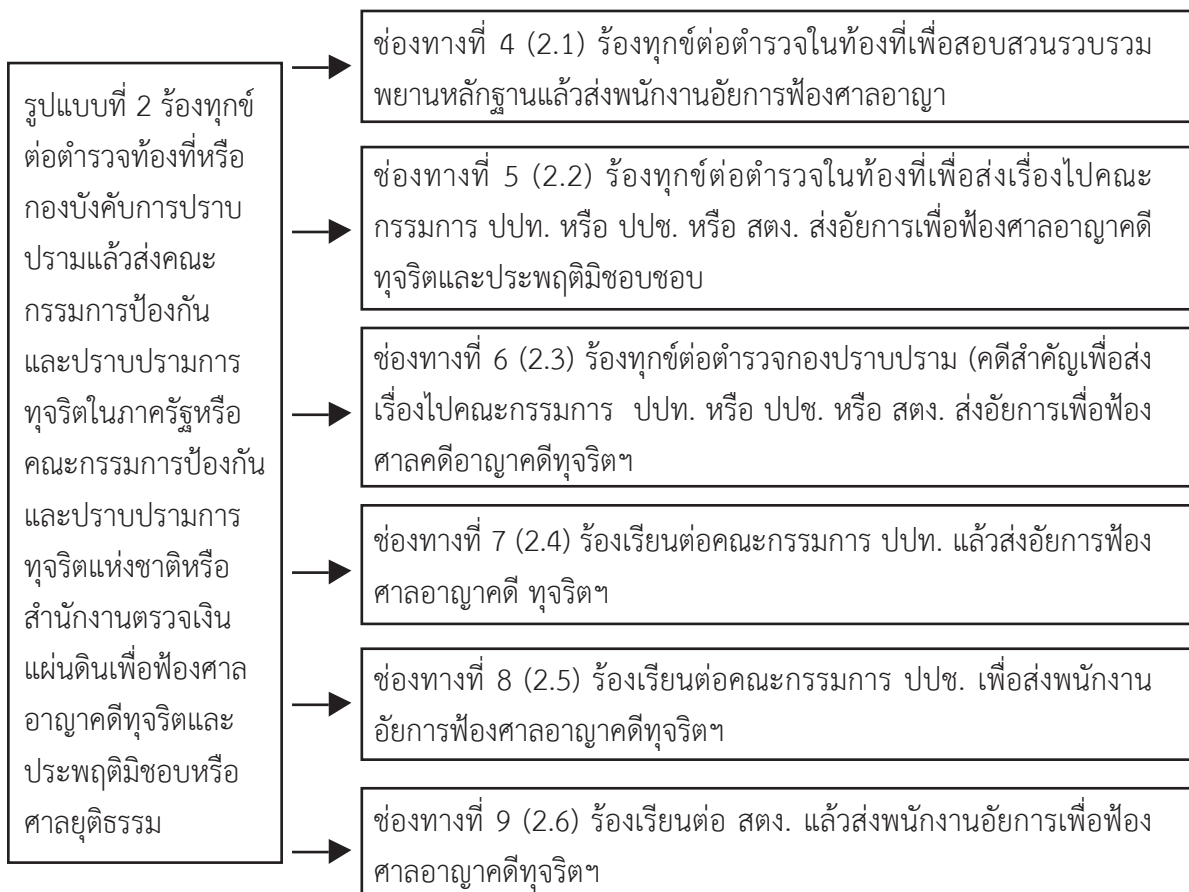
รูปแบบที่ 4 ร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร้องเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ ฟ้องศาลปกครอง

รูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์)

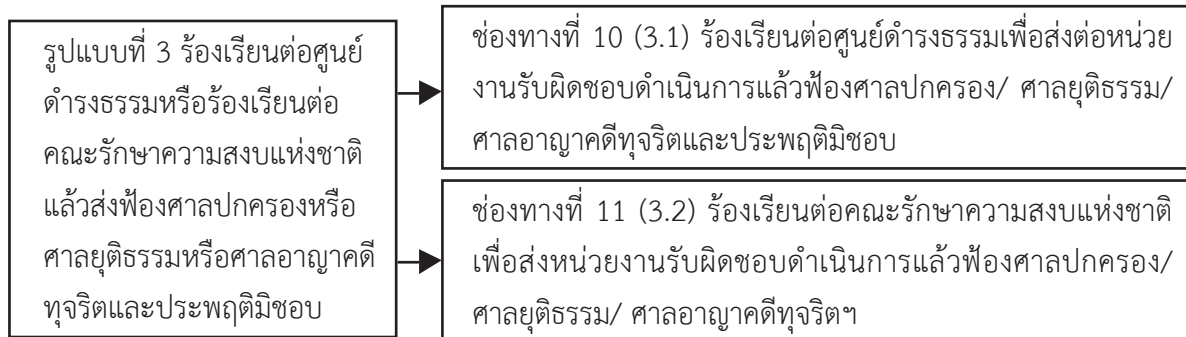
การใช้กฎหมายรูปแบบที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

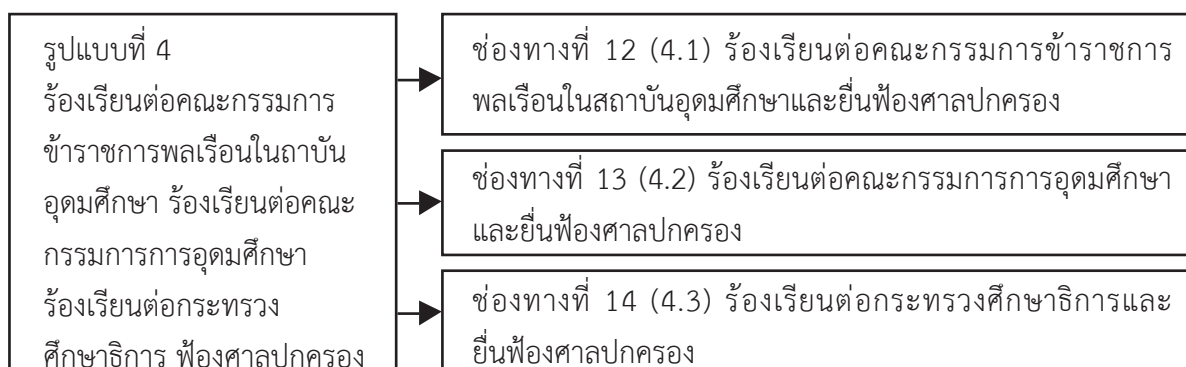
การใช้กฎหมายรูปแบบที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ

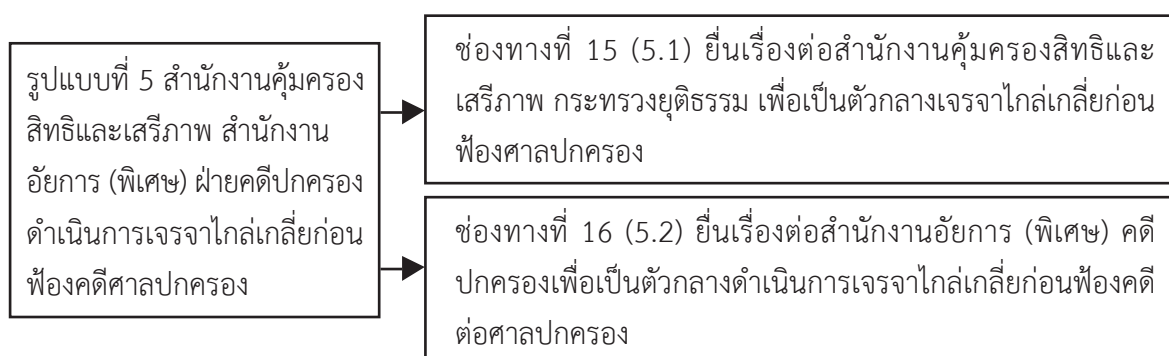
การใช้กฎหมายรูปแบบที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

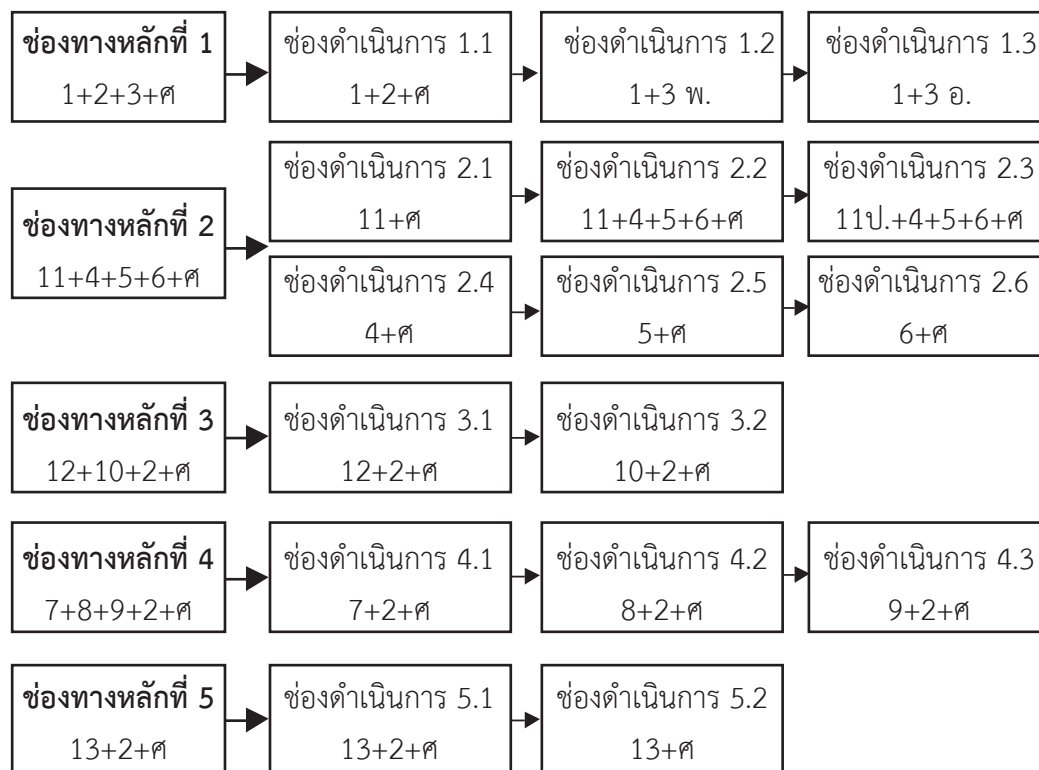
การใช้กฎหมายรูปแบบที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

การใช้กฎหมายรูปแบบที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการใช้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง คดีอาญา) การใช้กฎหมายจำเป็นต้องมีความเข้าใจการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานได้เมื่อใด ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช ธีรพันธุ์เมธี (2544, หน้า 5-16) ได้ให้ความหมายเรื่องสิทธิทางกฎหมายปกครองการใช้สิทธิร้องทุกข์ร้องเรียนเบื้องต้น บุคลากรต้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะมีความผิดหรือไม่มีความผิดก็ตาม อันเนื่องมาจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจากคำสั่งทางปกครอง การกระทำทางปกครอง หรือสัญญาทางปกครอง และสอดคล้องกับ มานิตย์ จุมปา (2549, หน้า 3-185) การใช้สิทธิทางกฎหมายปกครองฟ้องร้องคดีปกครองนั้น จำแนกการกระทำได้

4 รูปแบบ คือ นิติกรรมทางปกครอง คำสั่งทั่วไปทางปกครอง ปฏิบัติการทางปกครอง สัญญาทางปกครอง โดยนิติกรรมทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครองโดยลักษณะเป็นการกระทำทางปกครองที่เป็น การแสดงออกซึ่งเจตนา (Juristic Act) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เช่น การเพิกถอนคำสั่งต่าง ๆ การออก ใบอนุญาต การออกใบรับรอง การวินิจฉัยอุทธรณ์ คำสั่งทั่วไปทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครอง ที่มีลักษณะทั่วไปทางปกครองที่เป็นคำสั่งเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงแต่ไม่ระบุว่าใครต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งนี้ใช้กับทุกคน และสอดคล้องกับ อัมพล เจริญชีวินทร์ (2546, หน้า 13) เพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจ ของฝ่ายปกครอง การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทำโดยจงใจ กระทำโดยประมาทเลินเล่อ กระทำ โดยผิดกฎหมาย ความเสียหายเป็นผลจากการทำละเมิด และเมื่อบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ สุขสมัย สุทธิบดี (2550, หน้า 9) การจะฟ้องคดี ปกครอง ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการทางปกครองภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดเสียก่อน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับ กำชัย จงจักรพันธ์ (2545) หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) สิทธิพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมในแง่ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ ศราวุฒิ ประทุมราช (2550) สิ่งหนึ่งติดตัวมาแต่กำเนิดสิทธิความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การได้รับการช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึง ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนาและสถานภาพทางการสังคม ความเชื่อทาง การเมือง สิทธิที่ได้รับการรับรองในรูปของกฎหมาย การช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรม ที่สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมจากรัฐ สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวง ยุติธรรม (2558) การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนระหว่างการดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อเรียกร้องความยุติธรรม การเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย หลักสำคัญคือไม่เลือกปฏิบัติ มีความ เสมอภาค มีการแจ้งสิทธิและข้อมูล เพราะมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขและมีศักดิ์ศรีภายใต้สังคม อันชอบธรรมจะเกิดขึ้นจากสังคมที่ใช้กฎหมายปกครอง (Rule of Law) และสอดคล้องด้านความเสมอภาคใน การเข้าถึงความยุติธรรม การมีหลักประกันและการรับข้อมูลข่าวสาร อารยธรรมของโลกยุคแห่งการปกครอง ด้วยหลักนิติรัฐ ยึดหลักกฎหมายบนพื้นฐานความถูกต้องชอบธรรมตามหลักกฎหมายปกครอง สอดคล้องกับ กุมพล พลวัน (2547) สิทธิมนุษยชนในมหาวิทยาลัยใช้กรณีการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมายภายใต้ ตามรัฐธรรมนูญ ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมภายใต้หลักนิติรัฐ ย่อมยืนอยู่บนเนื้อหาและ กระบวนการในการเสริมสร้างสิทธิและเสรีภาพให้บุคลากร มีกลไกการช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ การให้คำปรึกษา การเป็นตัวแทนทางกฎหมาย การสนับสนุนค่าใช้จ่ายตลอดกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินคดีในชั้นศาลทั้งทางแพ่ง อาญา การระงับข้อพิพาททางปกครอง สอดคล้องกับ

ถวิลวดี บุรีกุล (2559) ให้ความหมายว่า การระงับข้อพิพาททางเลือกการใช้แนวทางสมานฉันท์ เป็นแนวทางเบื้องต้นไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร มีระบบที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว มีการดำเนินงานเป็นอิสระ มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการผู้ใช้สิทธิ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และสอดคล้องกับ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) ในการบริหารจัดการที่ดีหลักธรรมาภิบาล มีความสำคัญต่อการบริหารที่ดีเป็นแกนหลักของหัวใจในการบริหารองค์กรและการบริหารองค์กรทางการศึกษา การบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับ รัชยา ภักดีจิตต์ (2557) แนวคิดเรื่อง Good Governance ได้ปรากฏมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณโดยปราชญ์ชื่อ เพลโต ได้ค้นหาระบบการปกครองที่ดีในทฤษฎีการปกครองโดยหลักนิติรัฐ การยอมรับนับถือกฎหมาย ยึดกฎหมายเป็นหลักในทางระบบการปกครองการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2553) การบริหารจัดการแบบบันไดของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบในการใช้สิทธิเพื่อการร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีหรือผู้กระทำผิดได้รับผิดชอบและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) การอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่ายสอดคล้องกับหลักการทฤษฎีการใช้ “หลักนิติรัฐ” ในกฎหมายปกครองและวิธีการจัดการปกครอง สอดคล้องกับ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) หลักนิติธรรมด้วยการเคารพกฎหมาย คุณธรรมส่งเสริมจริยธรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่งมหาวิทยาลัย รัชยา ภักดีจิตต์ (2557) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความโปร่งใสสอดคล้องกับ ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ (2545) มีความรับผิดชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ มีความคุ้มค่าสูงสุด โดยนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้คือ Input-Process-Output-Outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่อเข้าถึงความเข้าใจสอดคล้องกับ มานิตย์ จุมปา (2549, หน้า 3-185) การใช้สิทธิทางกฎหมายปกครองฟ้องร้องคดีปกครองนั้น การวินิจฉัยอุทธรณ์ คำสั่งทั่วไปทางปกครองเป็นการกระทำทางปกครองที่มีลักษณะทั่วไปเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ และสอดคล้องกับ อำพล เจริญชีวินทร์ (2546, หน้า 13) เพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทำโดยจงใจ กระทำโดยประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมาย ความเสียหายเป็นผลจากการทำละเมิดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อนำไปใช้ควรต้องมีคนให้คำปรึกษาถึงแม้เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองซึ่งสอดคล้องกับ กมลชัย รัตนสกววงศ์ (2542) รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี จึงต้องร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมประจำมหาวิทยาลัย การใช้สิทธิในขั้นตอนก่อนฟ้องคดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ

วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เมื่อไม่พอใจผลการพิจารณาแล้วยื่นฟ้องศาลปกครอง โดยสอดคล้องกับ สุธพธ นิตไกรพจน์ (2555) กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร สอดคล้องกับ บรรเจิด สิงหนเนติ (2542) ได้มีการบอกกล่าวทวงถามให้ดำเนินการก่อนฟ้องคดีแล้วหรือไม่อย่างไร กล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายไม่สับสน หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง คดีอาญา) ควบคู่ไปพร้อมกัน

รูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจในท้องที่หรือกองบังคับการปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง การแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิต ปัญญาพฤกษ์ (2559) การใช้สิทธิทางอาญาเริ่มต้นที่การแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหน้าที่ สอดคล้องกับคำพิพากษาฎีกาที่ 391/2527 และคำพิพากษาฎีกาที่ 7581/2558 และพิชัย นิลทองคำ (2538) เรื่องเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายและการกล่าวเช่นนี้มีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษสอดคล้องกับประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 2 (7) การร้องทุกข์ต้องร้องภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับ อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน (2548) การร้องทุกข์ต้องร้องภายในกำหนดอายุความของความผิดนั้น ๆ ด้วยสอดคล้องกับประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 95 มาตรา 96 มาตรา 123 มาตรา 126 ร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนเพื่อให้ดำเนินการสอบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามบทบัญญัติกฎหมาย สอดคล้องกับ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ (2549) การสอบสวนเสร็จสิ้นพนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนการสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี และสอดคล้องกับ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (2538) กรณีเรื่องเกี่ยวกับการกระทำทุจริตในภาครัฐ เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหน้าที่นั้นทั้งที่ตนไม่มี สอดคล้องกับ อัมพล เจริญชีวินทร์ (2546) ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผู้กล่าวหาแจ้งชื่อที่อยู่และลงชื่อในบันทึกการสอบสวน กรณีไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนให้แจ้งเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 64 การคุ้มครองสำหรับผู้กล่าวหาและขั้นตอนการร้องทุกข์กล่าวโทษคดีทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ คุ้มครองผู้กล่าวหาผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์ ผู้ทำคำร้องทุกข์กล่าวโทษ และยื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายสอดคล้องกับ ออมร วาณิชวิวัฒน์ (2526) อำนาจในการไต่สวน

ข้อเท็จจริง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน กรณีความผิดตามอำนาจหน้าที่ อาจเรียกส่วนราชการองค์กร หรือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเพื่อดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือเรียกเอาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อประกอบการพิจารณาทั้งนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 18-23 แล้วแต่กรณี ซึ่งก็สอดคล้องกับ ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2540) กรณีมีมูลความผิดทางวินัยให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา เพื่อลงโทษทางวินัยตาม (มาตรา 40) ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษภายใน 30 วันนับแต่รับเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ มานิตย์ จุมปา (2549) ในกรณีที่ไม่พอใจผลคำวินิจฉัยสามารถใช้สิทธิฟ้องต่อศาลปกครองสอดคล้องกับ คิงดาม คงตระกูล (2546) ในคดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือเนื่องมาจากการกระทำอื่นใด กระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกตามกฎหมาย สอดคล้องกับ โภคิน พลกุล (2538) อธิบายเพิ่มว่า ไม่ถูกตามรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือวิธีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือคดีพิพาททางปกครองอื่น ๆ เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

รูปแบบที่ 3 ร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องเรียนต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง เพื่อให้เป็นหน่วยงานรับเรื่องประสานดำเนินการในชั้นแรก ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2540) การที่ประชาชนบอกเล่าเรื่องราวต่อหน่วยงานรัฐเพื่อขอความช่วยเหลือ แก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริง จากความเดือดร้อนเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือพบเห็นการกระทำผิดกฎหมาย และทำการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ อุกฤษ มงคลนาวิน (2540) เพื่อขอรับความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือข้อขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยราชการ ในการเกิดข้อพิพาทต้องศึกษาข้อกฎหมายหรือมีที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 มาตรา 22 วิธียื่นคำร้องเรียนร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดที่ชื่อที่อยู่ผู้ร้องทุกข์ พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอันเป็นต้นเหตุการกระทำผิดและคำขอให้บังคับ ยื่นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับความเสียหายลงโทษทางวินัย สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ ปรกติ (2541) ยื่นเรื่องร้องทุกข์ภายในเวลาอายุความร้องทุกข์ที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ กรณีที่ไม่พอใจผลคำวินิจฉัยจากการร้องทุกข์สามารถใช้สิทธิฟ้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย และสอดคล้องกับ มานิตย์ จุมปา (2555) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรในลักษณะคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติให้อำนาจศาลปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด เพื่อเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย

รูปแบบที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ร้องเรียนต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร้องเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ ฟ้องศาลปกครองด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ผู้ใดถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งสอดคล้องกับ ประยูร กาญจนกุล (2537) หรือกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกใช้สิทธิอุทธรณ์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ที่ได้รับแจ้งคำสั่งตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.อ. กำหนดให้พิจารณาเรื่องอุทธรณ์ให้เสร็จภายในระยะเวลาข้อบังคับของ ก.พ.อ. ไม่เกิน 90 วัน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 61-62 หากเห็นว่า ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ยกเว้นการสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยให้ร้องทุกข์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งถึงการกระทำ กรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจ ในผลของการพิจารณาหรือการพิจารณาไม่เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ต้องมีรายละเอียดสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด สอดคล้องกับ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2556) และมานิตย์ จุมปา (2549) ต้องมีรายละเอียดสำคัญ วัน เดือน ปี ชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 (มาตรา 35 มาตรา 37 และมาตรา 44) หลักฐานประกอบในคำสั่งทางปกครอง คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องเสร็จที่ 538/2541 และกรณีที่ไม่พอใจผลการพิจารณาให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ (2541) ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายในอายุความที่กฎหมาย กำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี 3 กรณีคือ คดีปกครองทั่วไปต้อง ฟ้องคดีภายใน 90 วันนับแต่วันที่อยู่หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ถ้าเกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทาง ปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปีแต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่อยู่หรือควรได้รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และเกี่ยวกับการ ค้ำประกันประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดี ไม่มีอายุความ อาจฟ้องเมื่อใดก็ได้

รูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ(พิเศษ) ฝ่าย คดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) การยื่นคำร้อง ตามแบบฟอร์มสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และคำร้องเข้าเงื่อนไขการการเจรจา ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทัย หงส์สิริ (2558) ไกล่เกลี่ยก่อนก่อนฟ้องคดีปกครองต้องมีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ มีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์พอที่เข้าใจต้นเหตุของข้อร้อง ทุกข์/ ความเดือดร้อนเสียหาย/ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม ประกอบกับเอกสารพยานหลักฐานที่สำคัญทั้ง บุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล นิติไกรพจน์ (2557) ต้องมีชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทาง เป็นไปได้พร้อมคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ พร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องขอ สอดคล้องกับระเบียบสำนักงาน

คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบายว่าเมื่อรับเรื่องแล้วสำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัดคู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนด หากกรณีสามารถตกลงกันได้ เรียกว่าเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในรูปแบบสมานฉันท์ (Restorative Justice) เพื่อรับการแก้ไขเยียวยาความเดือนร้อนหรือเสียหายโดยไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง อีกทั้งรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณี สอดคล้องกับ วรรค ๒ แห่ง มาตรา ๒๕๕(๒) แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (๒๕๕๒) เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือการลดใช้ความเสียหายไม่ว่าจะทางทรัพย์สิน ทางกาย จิตใจ รวมถึง เกียรติภูมิ อำนาจ สิทธิ และความสามัคคี และ สอดคล้องกับ ระเบียบสำนักงานอัยการการสูงสุด ว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมาย ใช้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท (Mediation/Arbitration Centers) เช่น ศาลหมู่บ้าน/ ศาลประนอมข้อพิพาท/ กระบวนการยุติธรรมชุมชน เพื่อไกล่เกลี่ยคดีที่ยอมความกันได้หรือยุติความขัดแย้งในระดับหนึ่ง อันจะช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ หรือการชะลอการฟ้อง (Suspended in Prosecution) เป็นการใช้อดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะสั่งชะลอการฟ้องคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อลดคดีบางประเภทที่จะขึ้นสู่ศาล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เมื่อเกิดปัญหาประเด็นข้อพิพาทควรใช้หลักการเชิงสมานฉันท์เป็นอันดับต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งสองฝ่าย เช่น ขอความเป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชา หรือขอความเป็นธรรมต่อคณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมประจำมหาวิทยาลัย และร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัย โดยให้การนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกสุดท้ายที่จะให้เกิดขึ้น โดยบุคลากรต้องได้รับความเดือนร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหรือคำสั่ง เช่น คำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์หรือกระทำการอื่นใดไม่ชอบด้วยกฎหมายคดีอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครองหรือคดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำการใดหรือคดีทางปกครองอื่น ๆ

การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นบุคลากรต้องศึกษาให้ละเอียดถึงประเด็นปัญหาข้อพิพาทแล้วเลือกช่องทางการใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ วิธีที่เหมาะสมที่สุดขึ้นอยู่กับเหตุในลักษณะคดีแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน เช่น

กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 คือ การร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย เมื่อไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (1.1) หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือมาตรา 322 หรือมาตรา 364 แล้วแต่กรณีควบคู่กันไปกับการฟ้องคดีปกครอง (1.2) และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย (1.3) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากรกรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละลายต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540) เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาหรือเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมไปถึงสถาบันการศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศไทย ในเรื่องรูปแบบการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

รายการอ้างอิง

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2542). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: กองทุนสวัสดิการกองวิชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2545). *กฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2541). *สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เกษม วัฒนชัย. (2553). *บันไดของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). *การคิดเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซัคเซส มีเดีย.
- กมล พลวัน. (2547). *สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2545). *รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ธรรมศาสตร์* *สัญญา ธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คิดงาม ตงตระกูล. (2546). *ระบบไต่สวนในกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2540). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). *กฎหมายมหาชน วิวัฒนาการกฎหมายมหาชนในต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2541). *หลักนิติธรรม (Rule of law) : รวมบทความวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ธรรมศาสตร์* *สัญญา ธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2552). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2550). *รัฐธรรมนูญกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2556). *สัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ถวิลวดี บุรีกุลวดี. (2559). *UNDP, The human rights principles (เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการ บริหารบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)*. ชลบุรี: วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บรรเจิด สิงหนเนติ. (2542). *เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองเยอรมัน*. *วารสารนิติศาสตร์*, 29(2). 282-284.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2540). *แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง (หนังสือรวมบทความ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนกุล)*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). *ธรรมาภิบาลในองค์กรอิสระ*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

- ประยูร กาญจนกุล. (2537). *คดีปกครอง เล่ม 5* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกคิน พลกุล. (2538). การวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง. ใน *เอกสารประกอบการอบรมกฎหมายมหาชนให้แก่ นิติกรประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา* (หน้า 1-48). ม.ป.ท.
- มานิตย์ จุมปา. (2545). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ จุมปา. (2549). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครอง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ จุมปา. (2555). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชยา ภัคจิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัย หงส์สิริ (2537) *เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายปกครองฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: บัญชีนิติศึกษา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฤทัย หงส์สิริ (2558) . *ศาลปกครองและการดำเนินคดีในศาลปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งบัญชีสภา.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พิชัย นิลทองคำ. (2538). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: อชตยา มินิไลน์เนียม.
- วีรัช ธีรพันธุ์เมธี. (2544). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับแก้ไขปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว
- ศราวภูมิ ประทุมราช. (2550). *ชุดความรู้สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.
- ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์. (2545) . *ธรรมาภิบาลกับมหาวิทยาลัยในกำกับ: บทความกลยุทธ์ สภามหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สุขสมัย สุทธิบดี. (2550). *กฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิต ปัญญาฤกษ์ (2559) . *คดีทุจริตต่อหน้าที่ ม.157 ป. อาญาและกฎหมายจัดตั้งศาล*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2555). *สัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2557). *หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาเอกสารประกอบการบรรยายในหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาอุดมศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 16 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://knit.or.th/>
- หัสวุฒิ วิจิตวิริยกุล, ไพโรจน์ มินเด็น และวชิระ ชอบแต่ง. (2558). *สถิติคดีศาลปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.

อำพล เจริญชีวินทร์. (2546). *ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

อมร วาณิชวิวัฒน์ (2556). เอกสารแนวคิดเกี่ยวกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. *วารสารกฎหมายปกครอง จุฬาลงกรณ์*, 8(2), 11.

อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2-17*. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒน์.

อุกฤษ มงคลนาวิน. (2540). *การปฏิรูประบบมหาวิทยาลัยของรัฐ (มหาวิทยาลัยไร้เข็มทิศ: วิกฤชของชาติ)*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์พีพริ้นท์.

Feagin, J. R., & Bill, D. A. (1990). System theory. *Harvard Journal on Racial & Ethnic Just*, 28(2012).

CONTRACT

SS# _____ desires to contract with _____
Contractor, to perform certain work on property located at: _____
ADDRESS: _____ CA ID# _____
PHONE # _____

I. Job Description

The work to be performed under this agreement consists of the following:
_____

Payment Terms

_____

_____ (check the boxes and provide dates):

_____ perform the specified work as an independent contractor. Contractor (check the
_____ option, if necessary):

_____ ent business, including business insurance & workers Comp. if employees work

_____ ment

_____ censing and registration requirements for type of activity: _____

_____ owing type of work and carries _____